

Vraag 11 in dit examen is een stelopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te maken.

De Sovjet-Unie. Een samenleving onder spanning

In 1922 gingen de bolsjewieken Rusland 'Sovjet-Unie' noemen.

- 2p 1 Leg uit welk ideaal zij met de aanduiding 'Sovjet' tot uitdrukking wilden brengen.

Gebruik bron 1.

De nieuwe sovjetstaat wil de kinderen opvoeden tot goede communisten.

- 3p 2 A Leg uit waarom een sprookje daarvoor goed te gebruiken is.
B Noem een aanpassing die daarvoor in dit sprookje is aangebracht en leg uit welk ideologisch thema daarmee duidelijk gemaakt wordt.

Kort na 1917 nam de sovjetregering maatregelen om de positie van de vrouw te verbeteren. Sommige van deze maatregelen leidden er echter toe dat de positie van vrouwen juist slechter werd.

- 6p 3 Noem twee van deze maatregelen, en leg per maatregel uit waarom die aan de ene kant de positie van de vrouw verbeterde en aan de andere kant de positie van de vrouw verslechterde.

Aan het einde van de jaren dertig werd de situatie van vóór de revolutie met betrekking tot de positie van de vrouw gedeeltelijk hersteld.

- 2p 4 Maak met twee argumenten duidelijk of er door dit herstel sprake was van een verbetering of een verslechtering van de positie van de vrouw.

De collectivisatie van de landbouw in de jaren dertig was nodig om er onder andere voor te zorgen dat:

- 1 lage voedselprijzen en lage lonen gehandhaafd konden worden;
- 2 een arbeidsreservoir voor de industrie gecreëerd werd.

- 4p 5 Geef *per doel* aan:
• op welke manier dat doel bereikt werd én
• welk onbedoeld gevolg dit had voor het platteland.

Gebruik bron 2.

Stel: Er ontstaat een discussie of deze prent gedateerd moet worden in 1920 of in 1935.

- 2p 6 Maak met twee elementen uit de bron duidelijk dat de prent waarschijnlijk uit 1920 en niet uit 1935 stamt.

In de sovjetpropaganda werd veel aandacht gevraagd voor de bestrijding van het analfabetisme.

- 2p 7 Noem hiervoor een politieke reden.

Gebruik bron 3.

- 2p 8 Leg uit waarom Angelina's verhaal past in de sovjetpropaganda van de jaren dertig.

Gebruik bron 4.

Over deze bron ontstaat een discussie. Er zijn twee standpunten:

- 1 Deze bron laat zien dat in de sovjetmaatschappij vrouwen nog steeds hun traditionele rol spelen.
- 2 Deze bron laat de nieuwe rol van de vrouw in de sovjetmaatschappij zien.

- 2p 9 Ontleen voor elk van beide standpunten een argument aan de bron.

In de Brezjnev-periode besloot de leiding van de Communistische Partij om de economie te regionaliseren.

- 4p 10 Noem twee doelen die de Communistische Partij hiermee hoopte te verwezenlijken en leg per doel uit waarom dit niet bereikt werd.

Eindexamen geschiedenis vwo 2003-II

- 14p 11 □ Schrijf, na het lezen van de inleiding, het artikel volgens de aanwijzingen A tot en met D. Neem voor de duidelijkheid de cursieve kopjes over.

Inleiding

Het is 1991. De Sovjet-Unie valt uiteen. In de westerse wereld vieren sommigen dit als een grote overwinning. Het voorbeeld van de Sovjet-Unie toont aan – zo beweren zij – dat de socialistische samenleving in de praktijk onbereikbaar is.

Je gaat deze gedachte onderzoeken voor een artikel in een Nederlandse krant. Als hoofdvraag kies je:

Blijkt uit de geschiedenis van de Sovjet-Unie dat het ideaal van communistische gelijkheid nooit bereikt kan worden?

In je artikel onderzoek je deze vraag op drie gebieden:

- 1 politieke gelijkheid: alle burgers zijn gelijk en worden bij het bestuur betrokken;
- 2 economische gelijkheid: in de arbeidsverhoudingen vindt geen uitbuiting plaats;
- 3 mentale gelijkheid: alle burgers willen zich volledig inzetten voor de samenleving.

Politieke gelijkheid

A In hoeverre is:

- in de Stalinperiode (1928-1941) het ideaal van politieke gelijkheid gerealiseerd? Beantwoord deze vraag door met twee voorbeelden aan te tonen of dit ideaal geheel, gedeeltelijk of helemaal niet gerealiseerd was.
- in de Brezjnevperiode (1964-1982) sprake van verandering of continuïteit in dit opzicht? Beantwoord deze vraag door dit na te gaan aan de hand van je voorbeelden uit de Stalintijd.

Economische gelijkheid

B In hoeverre is:

- in de Stalinperiode (1928-1941) het ideaal van economische gelijkheid gerealiseerd? Beantwoord deze vraag door met twee voorbeelden aan te tonen of dit ideaal geheel, gedeeltelijk of helemaal niet gerealiseerd was.
- in de Brezjnevperiode (1964-1982) sprake van verandering of continuïteit in dit opzicht? Beantwoord deze vraag aan de hand van je voorbeelden uit de Stalintijd.

Mentale gelijkheid

C In hoeverre is:

- in de Stalinperiode (1928-1941) het ideaal van mentale gelijkheid gerealiseerd? Beantwoord deze vraag door met twee voorbeelden aan te tonen of dit ideaal geheel, gedeeltelijk of helemaal niet gerealiseerd was.
- in de Brezjnevperiode (1964-1982) sprake van verandering of continuïteit in dit opzicht? Beantwoord deze vraag aan de hand van je voorbeelden uit de Stalintijd.

Conclusie

Deze drie gebieden zijn geen losse onderdelen, maar beïnvloeden elkaar.

D Sluit je artikel af met een duidelijk antwoord op je hoofdvraag, waarbij je gebruikmaakt van je antwoorden bij A, B en C:

Blijkt uit de geschiedenis van de Sovjet-Unie dat het ideaal van communistische gelijkheid nooit bereikt kan worden?

Eindexamen geschiedenis vwo 2003-II

■ Nederlanders en hun gezagsdragers 1950-1990: verzuiling, polarisatie en herwonnen consensus

Tussen 1939 en 1958 was een kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur dat maatschappelijke polarisatie gecombineerd werd met politieke consensus.

- 2p **12** Leg uit waarom de leiders van de zuilen tegelijkertijd
- tegenstellingen aandikten en
 - overeenstemming zochten.

Gebruik bron 5.

In deze bron komen normen naar voren die in de jaren vijftig belangrijk worden gevonden.

- 4p **13** Ontleen aan de bron twee van die normen en geef aan wat er in de periode daarna in dat opzicht verandert.

Bij de verschijning in 1954 van het Bisschoppelijk Mandement, adviseerde het katholieke dagblad *de Volkskrant* de lezers: “De katholiek neemt het Mandement met eerbied en leest het in gehoorzaamheid.”

- 3p **14** Noem een kenmerk van de verzuiling en leg uit waarom het advies van *de Volkskrant* kenmerkend is voor een verzuilde samenleving.

Stelling:

De consensus in de politieke cultuur van de jaren vijftig werd voornamelijk veroorzaakt door economische factoren.

- 2p **15** Geef een argument vóór en een argument tegen deze stelling.

In de jaren zestig volgden steeds meer jongeren in de Nederlandse samenleving hoger onderwijs.

- 4p **16** Noem hiervoor twee oorzaken en leg uit welk belangrijk gevolg dit voor de Nederlandse samenleving had.

Gebruik bron 6.

In de jaren zestig wordt binnen de KVP veel gediscussieerd over het losser maken van de banden met de katholieke kerk.

- 3p **17** Wat is de visie van Behrendt op deze discussie? Licht je antwoord toe met twee elementen uit de prent.

Het harde optreden van de gezagsdragers in de jaren zestig tegenover jongeren die het gezag uitdaagden, veranderde al snel in een meer gematigde aanpak.

- 2p **18** Geef daarvoor een reden.

Stelling:

De nacht van Schmelzer moet gezien worden als een historisch omslagpunt op meerdere terreinen.

- 4p **19** Toon met één argument aan dat deze stelling juist is op het terrein van de media en met een ander argument dat deze stelling ook juist is op het terrein van de partijpolitiek.

Gebruik bron 7.

De gebeurtenissen die in de bron beschreven worden, zijn in twee opzichten kenmerkend voor de tweede feministische golf.

- 4p **20** Leg dit uit.

Een bewering:

Het kabinet Den Uyl was het resultaat van de politieke vernieuwingsbeweging van de jaren zestig, maar ook een toonbeeld van mislukking van deze vernieuwingsbeweging.

- 3p **21** Ondersteun deze bewering. Doe dat door:
- aan te geven wat het motto was van het kabinet Den Uyl én
 - met twee redenen uit te leggen waarom deze vernieuwing uiteindelijk niet lukte.

Eindexamen geschiedenis vwo 2003-II

Nadat pogingen tot samenwerking tussen PvdA, CDA en D'66 waren gestrand, kwam er in 1977 een coalitie tot stand van CDA en VVD.

- 4p **22** Toon aan dat door het verschil in visie op de verzorgingsstaat van elk van de drie partijen, een coalitie tussen CDA en VVD meer kans van slagen had dan een coalitie van PvdA en CDA.

Gebruik bron 8.

- 4p **23** *A* Leg uit waarom voor het CDA de bouw van de parkeergarage een kwestie van de rechtsorde is.
B Maak duidelijk hoe de kraakbeweging door dit affiche de uitspraak van Lansink gebruikt voor haar eigen doeleinden.

Gebruik bron 8.

Het conflict rondom de Zeigelhof is meer kenmerkend voor de politieke cultuur van de jaren zestig en zeventig, dan voor die van de jaren tachtig.

- 3p **24** Toon dat aan. Ga bij je antwoord in op:
- de aard van het conflict
 - de politieke cultuur van de jaren zestig en zeventig en
 - de politieke cultuur van de jaren tachtig.

Vanaf de tweede helft van de jaren zestig nam de verzuiling af.

- 2p **25** Leg uit dat de oprichting van de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) in 1975 goed past binnen deze ontwikkeling.